

Árnyék. Varga Bálint képei elé.

A 2018-as Grotta címe is ez volt. Árnyék. Profán értelmezésben azért választottuk ezt a címet, mert az augusztusi hőségben reklámozhattuk úgy, hogy gyere be az Árnyékba, (bár most így a tavasz első pillanataiban inkább kijönnénk onnan), szakrális értelemben, mint ahogy az összes Grotta témái, jelentése hordoz magában ilyet, az árnyékvilágra, a platóni barlangra, az materiális és transzcendens határára utal. A Grottát, a Törökkori átjárót tekinthetjük túlvilági átjárónak is.

Minden Grotta kiállításnak van/volt alcíme, ezek jellemzően kapcsolódnak a helyhez, a hely sajátos hangulatához, félig földalatti és földfeletti helyzetéhez. A témák tehát túl-, illetve alvilágiak, transzcendensek, továbbértelmezhetőek. Varga Bálint a kezdetektől résztvevője a Grottáknak, egyiken nyerte évekkkel ezelőtt a mai kiállítás lehetőségét, vagy mi nyerünk bővebb betekintést Bálint munkásságába. A kiállítás sokáig húzódott, de most végre sikerült megrendezni.

Az árnyék fura dolog, mivel önmagában nem létezik, vagyis akkor létezik, ha valami más nem, de akkor is csak speciális körülmények között. Ez a valami más ugyebár a fény. Ám, ha fény nem létezik, az a sötétség, az az éjszaka, éjszaki árnyék is van, de csak olyankor van, ha fény is van. Tehát a fény teljes hiánya nem árnyék.

Árnyék olyankor jön létre, ha van fény, érdekes módon minél erősebb a fény, annál erősebb az árnyék (és nyugodtan gondoljunk az első pillanattól kezdve az Isten és az ellenlábás viszonyára is folyamatosan).

Árnyék tehát úgy keletkezik, hogy van fény, ám valami az útjába kerül, kitakarja azt, és akkor az ott az árnyék maga. Szoros viszonyban a kitakaróval, a tárggyal, az emberrel, a bolygókkal, az univerzummal.

Mivel árnyék önmagában nem létezik, ezért rendkívül izgalmas dolog olyat rajzolni, ami nincs, vagy nem nagyon van, vagyis magától nincs. Mint a tűz, az sem létezik önmagában, csak ha van valami, ami éghet, amitől létezhet a tűz. Ha ez megszűnik, tűz sincs. Ha a fény megszűnik, vagy a tárgy, akkor árnyék sem lesz.

Mellesleg, vagy nem, a tűznek fénye van, ami árnyékot vet. Esetenként egy barlang falára, és mi csak ezt az árnyékvilágot észleljük, az eredendőt, amiről kivétel, azt soha. Ez esetben Bálint a valóságot, az érzékelhetőt rögzíti, vagyis, ha a barlang falára vetülő árnyékvilágot nevezzük valóságnak, akkor ezt rajzolni a valóság leképezése. De az árnyékvilág árnyéka vajon valóság-e?

Bálint rajzai akár a valóság leképezései is lehetnének, de az egyszerű ceruzarajzok mögött, még aki nem nagyon akarja, az is érezheti, hogy ennél több van, valami misztikus, ami csak ilyen egyszerű módon fogható meg. A képeken látható dolgok, tárgyak, emberek nem a fő témái tehát a képeknek, hanem azok árnyéka, kivételése, mögöttes tartalma, jelentése. A kiállítás címe arra is felhívja a figyelmet, hogy nézzünk a dolgok mögé, mellé, mert sokszor ott van a lényeg, nem közvetlenül a szemünk előtt. Az árnyék, ami hol van, hol nincs, hol itt, hol ott, de mindig velem, mint az angyal a hátam mögött.

Én Bálintot 1998-ban ismertem meg, alattam járt egy évvel a képgrafika szakon, tehát ismeretségünk több mint húsz éves. Barátságunk is több, mint húsz éves. Akkoriban fiatal főiskolásként, Bálinttal, Huszár Lacival és Albert Ádámmal négyen folyton együtt mászkáltunk. Leginkább kocsmák mélyére, és huszonéves elszántsággal kutattuk a művészet és az élet értelmét.

Egy kedves mesterünk Baranyai Bandi úgy is hívott minket, hogy Athos, Porthos, Aramis és d'Artagnan.

Most így húsz évvel később, viszonylagos tisztánlátással, zavaros és zűrzavaros évek után, már másként látva az életet, Bálint leszámolva a felesleges dolgokkal a legegyszerűbb ábrázolásokhoz nyúlt vissza. Semmi mellébeszélés, esetleg nagy téma, vagy fellengzős küldetéstudat. Csak egy ceruza, egy papír, és az árnyékvilág. Lehetne akár ezüstvessző is, olyan finomak, visszafogottak a képek.

Most tartom fontosnak megjegyezni, bár szerintem itt senkiben sem merül fel, remélem, hogy ezek nem tanulmányrajzok. Annyi hasonlóság lehet pusztán, hogy az eszköze ceruza és papír, de sosem a felhasznált anyag határozza meg azt, hogy mi lesz művészet. Ezek önálló alkotások a minket körülvevő világról, egyszerre racionális, és ugyanakkor nagyon misztikus ábrázolások. A képekből időtlenség, arkadiai nyugalom, cselekvés és történésszerűség árad. Áll az idő, nem egy pillanat, hanem az örökkévalóság egy kiragadott szelete látszik, ami most

ilyen, de ezer év múlva is ilyen. Nincs esemény, nem történik semmi a képeken, de nem is hiányzik. Az égő cigaretta a kézben örökre így marad, nem egy elkapott pillanat van rajta, hanem mindig félig égett, a hamu sosem hull a földre.

Bálint mindig szerette az elmélyült munkát, sosem ugrott neki a képeknek, nem volt harsány, nem volt botrányos, nem készített orrbavágós munkákat. Mindig is elmélyült, filozofikus, lassú és türelmes volt. Ez idővel csak fokozódott. Olyan lassan, vonalról vonalra épülnek fel a képek, hogy az idő megáll, nem csak lelassul a munkákon.

Nem csak az eszköz, az ábrázolt témák is egyszerűek, hétköznapiak, ház, parabolaantenna, lámpa, ember. Hisz minden tárgynak, jelen esetben az élő is tárgynak számítandó, van kiterjedése, és ezáltal árnyéka is.

Végezetül még pár mondat. Nagyon örülök, hogy ez a hely megnyílt, hogy van tere a kortárs művészetnek, még ha kicsi is. A kiállító helyek folyton változnak, eltűnnek, megnyílnak, bezárnak. De mindenképp szükséges, hogy legyen galéria, vagy kiállítóhely a városban! Tudom, hogy nem feltétlenül a múzeumnak kell lennie ennek, de a várban a sokszáz éves falak között mégis nagyon jó érzés kiállítani és kiállítást nézni. Nem tűnik idegennek, sőt kifejezetten részévé válik az épületnek.

Bízzunk benne, hogy még sokszor jöhetünk ide!

Gratulálok Bálintnak és köszönjük a lehetőséget Kövesdi Mónikának, Schmidtmayer Richárdnak!

A kiállítás megnyílt.